

Önkormányzat, autonóm közösségek a Münnich Ferenc kollégiumban

Húsz éves a Budapesti Műszaki Egyetemnek a Petőfi hid budai hídfőjénél lévő modern kollégiuma. (Igen, 1966 őszére, az Univeriadéra építették — így az igazgató —, rohammunkával, azóta is szenvedjük, hogy összelapátolták.) Ezer ember otthonának szánták, ám érthető módon jó ideig aligha lehetett otthonnak tekinteni. Szállás volt, diákszálla, olcsó pénzért, ahol a gondnok legfőbb dolga az volt, hogy fekhely, ágynemű, villany, meleg várja naponta az előadásokról megterő hallgatókat.

Ezer fiatalnak szánták a kollégiumot, s a diáknyelv csakhamar nevet is adott neki, Ezres Klub lett s a mindennapi szóhasználatban az ma is. Kezdetben csak a gépész kar hallgatói lakták, időközben azonban változott a műszaki pályák társadalmi presztízse, és néhány más műszaki szakma mellett a gépészmérnökség iránt is mérséklődött az érdeklődés. Bár itt a hallgatók többsége, körülbelül 60 százalék a ma is gépészkaros, de a szobatársak között már található összesen vagy száz villamos- és ugyanannyi közlekedésmérnök-hallgató, s képviselteti magát külföldi fiatalok személyében csaknem az egész világ, az USA-tól Vietnámgig, Braziliától Szíriáig. No és, vagy tíz diákházaspár is itt lakik, az összkomfort azonban az ő esetükben aligha tekinthető annak, mert nem családoknak találták ki ezt az épületet.

A kollégium 1968-ban, Münnich Ferenc halála után vette fel a kommunista államférfi nevét.

Azt kérdeztem dr. Kocsis István igazgatótól: vajon az elsőévesek tudják-e, ki volt Münnich Ferenc? Tudják-e, hogy a seregélyesi születésű fiatalember katonaként, az I. világháború idején, 1915-ben orosz hadifogságba került, ahol megismékedve baloldali szocdem és más haladó gondolkodású fiatalokkal csakhamar tudatos antimilitaristává vált. Elindult azon az úton, amelyen a forradalmárok formálódnak. A nagy októberi szocialista forradalom győzelme után hadifoglyokat szervezett a forradalom mellé, fegyveres csoportot alapított és vezetett, harcolt az uráli fronton a fehérgárdisták és az intervenciók ellen.

Tudják-e vajon az elsőéves egyetemi hallgatók, hogy Münnich Ferenc már itthon, 1918 novemberében részt vett a KMP megalakításában: hogy a Tanácsköztársaság idején a Hadügyi népbiztonság egyik vezetője és politikai biztos a vörös hadseregben: hogy a Tanácsköztársaság bukása után Bécsben, Kárpát-Ukrajnában, Berlinben, Csehszlovákiában, Bulgáriában teljesít pártmegbízásokat; hogy börtönbe kerül, hogy a Szovjetunióban gazdasági vezető és folyóirat-szerkesztő; hogy Spanyolországban Zalka tábornok helyettese, majd vezérkari főnök, nemzetközi brigádparancsnok? Tudják-e, hogy...

Dr. Kocsis István azt válaszolja: az érettségi után a Műegyetemre került elsőévesek — igaz, elsősorban műszaki érdeklődésűek — általában keveset tudnak Münnich Ferencről s a politikai kérdésekben sem túlzottan jártékosok. Dehát a BME Münnich Ferenc Kollégiuma azért kollégium, és azért viseli Münnich Ferenc nevét, hogy az öt egyetemi év alatt némiképp formálja lakóit. Aki innen öt év után búcsút vesznek, azok nemcsak tudásukban, hanem gondolkodásukban, személyiségükben is mások már.

Dr. Kocsis István mindössze egy éve igazgató, de ez önmagában nem jelent semmit. Számára az sem hat a meglepetés erejével, hogy itt az igazgató nem olyan vezető, mint máshol. Kiterjedt önkormányzati hálózat, kollégiumi tanács, kollégiumi bizottság tevékenykedik mellette, vele együtt. A tanács havonta, a 9 tagú bizottság hetente ülésezik, ez utóbbi mozgékonyan, rugalmasan, ám mindenképpen operatíván dolgozik, értelmezi és „aprópénzre” váltja a küldöttgyűlés és a tanács döntéseit. Ezt a munkát másképpen is szavakba lehet önteni: igazgató és önkormányzat egy bizonyos fő cél elérésére törekszik.

Fő célok azonban mi olyan gyakran tűzünk ki, néha nem is értjük egészen világosan a tartalmukat, valora váltásukról pedig van hogy jobb nem is szólni. Az igazgató elsőként meggyőződéssel állít valamit. Nevezetesen azt, hogy a Münnich Kollégium mindig is a társadalmi progresszió oldalán állt, olyan mikro-társadalmi környezetet igyekezett kialakítani, ahol az önkormányzat, a demokratizmus szelleme az uralkodó. Az természetesen változatlanul követelmény és igaz, hogy a diákok eleml szocialis ellátásáról — a már említett fekhelyről, ágyneműről, villanyról, melegről — gondoskodnia kell, de ez csak az alap. Ehhez elgészes lenne egy két, három gondnok, ehhez nem kell semmilyen önkormányzat. Ahhoz viszont nélkülözhetetlen, hogy a fiatalok itt mintegy megtanulhassák, begyakorolhassák azokat a közéleti cselekvésformákat, amelyekkel kiinn az életben mint állampolgárok és mint értelmiségiek lépten-nyomon találkozunk. Segíteni kell őket abban, hogy meglévő, szunnyadó képességeiket kibontakoztathassák. Már itt, a kollé-

giumban és később lakóhelyükön, munkahelyükön. Azt a bizonyos fő célt talán úgy is le lehetne írni: a fiatal, aki elhagyja öt év után ezt a közösséget, részt akarjon kérni és részt tudjon vállalni a közéletből. Ehhez — így mondja az igazgató — alulról kell építkezni. Ennek az alulról építkezésnek pedig az egyik legfőbb bázisa az úgynevezett szakkollégiumi rendszer. Ez — kissé leegyszerűsítve — azt jelenti, hogy a hallgatók nem évfolyamonként, nem tanulmányi csoportonként és főleg nem „felülről” és „kivülről” irányítottan hoznak létre a maguk számára kisközösségeket, hanem érdeklődési körüknek megfelelően. Így aztán természetesen, hogy a falu nagyságú épületben járva, bármerre megtalálhatók délutanonként, esteként, éjszakánként a politikával, a művészetekkel, a sporttal spontánul, őszinte vonzódással, kíváncsisággal foglalkozó, majd hogyanem baráti csoportosulások. Vitákról hangos a Münnich Kollégium, legyen szó a műszaki értelmiség helyzetéről, a népgazdaság egyensúlyáról, a népfront szerepéről, a gazdasági irányítási rendszer továbbfejlesztéséről, vagy akár — mint nemrég volt — a Mozgó Világ-ügyről. Itt levitetnek egy új magyar filmet, és utána a nézők „szétszedik” a rendezőt; ide meghívják a Tervhivatal elnökhelyettesét, és a hallgatók látszólag nagyon kényes kérdéseket tesznek fel; itt felkérik előadásra a Magyar Külügyi Intézet igazgatóhelyettesét, és választ várnak tőle az újságokban nem található kérdésekre is...

Egy kissé olyan ez a kollégium, mint egy nagyobb művelődési intézmény, itt színházbarátok, ott dzsesszklub működik, a Galérián pedig fiatal művészek mutatják be a képeiket. Olyan, mint egy művelődési ház, de más, annál több. A kollégium az országban elsőként a hetvenes években kapta meg ezt a címet, hogy szakkollégium, jó másfél éve azonban megújította tevékenységét. A korábbi évtized ugyanis — így foglalja össze az igazgató — elsősorban az extenzív fejlődés időszaka volt, de a fejlődésé, s ennek nyomán eljutottak oda, hogy még inkább a tartalmat, a minőséget állítsák a figyelem középpontjába. Ez a közéletiség szemszögéből például azt is jelenti, hogy a „szak-körök”, a „szak-kollégiumok” egy-egy kütdötet delegálnak a kollégiumi tanácsba, a napirendről függően adott esetben más és más „szak-embert”, aki határozottan, harcosan, nyíltan és őszintén képviseli küldőit. Nem is tehetne — nem is akarna — másként, mert a közösség figyeli, számon kéri tevékenységüket.

Persze, minden önkormányzatnak akkor van funkciója, ha a testületeknek megvannak a döntési kompetenciái is. Jelen esetben akár a szakkollégiumi csoport, akár a kollégiumi tanács dönthet a saját dolgaiban, s megfelelő ismeretek birtokában ott dönthet, ahol a problémák megszülettek, s ahol a döntés nyomán cselekedni is lehet, cselekedni is kell. Mja a kollégiumban különös jelentősége van mindennek, mert a „közösség” devalválódásának a jelei értékelhetők.

Felő, hogy a szavak szólamokká válnak. Melyek például a „saját ügyek”, miben dönthet például egy fagaragó, vagy éppen egy politikai kör? Nerán a kollégiumi tanács? Az igazgató szemmel láthatóan nem jön zavarba. Nagyon is saját ügy, mondja, hogy egy-egy kisközösség milyen közügyet vitasson meg, s ahhoz kit hívjon előadónak. Nem kevésbé az, hogy bizonyos megmérés után kit vegyenek fel a kollégiumba és kit távolítsanak el; hogyan és mire költsek a rendelkezésükre álló pénz: milyen más kollégiumokkal építsenek ki szorosabb kapcsolatot... Szavuk van a hallgatóknak abban is, hogy kik legyenek a kollégium tiszteletdíjas tanárai. Mert hogy — a Münnich Kollégiumban jelenleg 12 tiszteletdíjas bentlakó és 4 nem bentlakó fiatal tanár él és furlalódik együtt a hallgatókkal. Jellemző apróság, hogy az előbbire, a 12 helyre a tavaszi pályázaton 26-an jelentkeztek. Kétségtelen, a szálláshelyesség is motiváló tényező volt, vonzódasuk döntő oka azonban az lehetett, hogy a pályakezdő fiatal tanárok is közösségre vágytak és itt közösségre is találhatnak.

De visszatérve a „saját ügyek”-re: a kollégiumban Münnich-émlékbizottságot alakítottak, amely összeállította az őszi Münnich-ünnepek programját és meghirdette az ország nyilvánossága előtt a Münnich-pályázatot. Az alkalmat a névadó születésének a centenáriuma és a kollégium működésének a 20. évfordulója szolgáltatta. Az emlékbizottságba közreműködésre felkérték Münnich Ferenc özvegyét is. A program a kulturális, a sport- és a politikai események hosszú sorát kínálja, a kollégistaavatótól a jubileumi spartakiádig, a fotókiállításától az Aurora '86 politikai vetélkedőig...

Azt kérdelem dr. Kocsis István igazgatótól: ez ünnepi eseménysorozat hozzájárul-e ahhoz, hogy a kollégium elsővesei, vagy éppen az „öregék” jobban megismerjék Münnich Ferenc életpályáját? Mert tudják-e a fiatalok, hogy Münnich Ferenc a sztálingrádi fronton is harcolt, a Moszkvai Rádió magyar szerkesztőségét is vezette? Tudják-e, hogy a felszabadulás után jelentős érdemeket szerzett a közrend megteremtésében, hogy később diplomata volt és 1956-ban kiemelkedő szerepet játszott az ellenforradalom leverésében, a párt újjászervezésében, a proletárdiktatúra megszilárdításában? Ott volt a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszti Kormány megalakulásakor, majd a fegyveres erők minisztere, belügyminiszter, első miniszterelnök-helyettes, kormányelnök, államminiszter. Kezdetről tagja az MSZMP Politikai Bizottságának és Központi Bizottságának, itthon és külföldön elismert és tisztelt kommunista államférfi.

Az igazgató azt mondja, az ünnepi eseménysorozat bizonyosan hozzájárul ahhoz, hogy ez a példamutató életmű nagyon sok, mind több fiatalban tudatosuljék, ténylegesen példává váljék. Nagyon fontosak a tények, az adatok, a döntő azonban szellemiségének átörökítése. A kettős jubileum felhívja a figyelmet minderre, ugyanakkor alkalmat kínál a Münnich Ferenc Kollégium hallgatóinak is, hogy bekapcsolódva a pályázatokba, jobban megismerjék közelmúltunkat és kifejtsek — akár írásban — ismereteiket, véleményüket a ma Magyarországanak társadalmi mozgalmairól, helyi társadalmi kezdeményezéseiről, vagy éppen az egyetemi ifjúság és a pályakezdő értelmiség helyéről, szerepéről.

Aki öt év után búcsút vesz a Münnich Kollégiumtól, az lássa a világot, legyen önálló véleménye róla, és érezzen magában indíttatást a jobb érdekében a cselekvésre: ez lenne a mi munkánk — mondja az igazgató —, nem több és nem kevesebb.

Deregán Gábor